



AMLC

Nieuwsbrief juni 2020

Centrum voor witwasbestrijding

Beste collega,

Hierbij ontvang je de nieuwsbrief van juni 2020. Deze keer eens anders dan anders.

Deze nieuwsbrief staat geheel in het teken van **data en analyse in de witwasbestrijding**. De druk op opsporing en vervolging neemt de laatste jaren alsmaar toe. Het is van belang dat we onze capaciteit zo effectief mogelijk inzetten. Nadenken over wat we willen aanpakken, de signalen genereren waar we de grootste slagen mee kunnen slaan. Dat betekent dat we slim met onze informatie moeten omgaan. En daar komt de afdeling data & analyse om de hoek kijken.

In deze nieuwsbrief zetten we eerst op een rij welke data-tools het AMLC heeft ontwikkeld en wat daar, in grote lijnen, mee kan. Daarna een uitleg over data-challenges, waarbij we samen met partnerorganisaties de verschillende puzzelstukjes bij elkaar proberen te krijgen. Vervolgens een artikel over het debet- en creditcardproject waarin we laten zien dat het slim trechteren van grote hoeveelheden data tot mooie (straf)zaken kan leiden. En na het lezen van het laatste artikel over data science kan je de blits maken door zo nu en dan quasi-nonchalant termen te laten vallen als 'grafen', 'nodes' en 'rich club analyse'...

We hopen met deze artikelen ook aan lezers die niet dagelijks met dit onderwerp bezig zijn te laten zien wat de impact van data en analyse op de witwasbestrijding is.

De jurisprudentie-samenvattingen waar we normaalgesproken onze nieuwsbrief mee afsluiten, kan je deze keer alleen op onze website vinden. Je vindt [hier](#) een uitspraak over de Wwft-verplichtingen die op de controlerend accountant rusten ook als de gebruikte constructie door fiscalisten van hetzelfde kantoor is opgezet. De accountant had niet blindelings mogen vertrouwen op de juiste werking van de interne compliance- en kwaliteitsbeheersingsmechanismen.

Vragen of opmerkingen kun je ook altijd mailen naar AML.Centre.Postbus@belastingdienst.nl. Uiteraard ook als je zelf een bijdrage zou willen leveren aan de AMLC-nieuwsbrief. Heb je collega's die ook graag de nieuwsbrief willen ontvangen? Zij kunnen zich via dit mailadres aanmelden.

Veel leesplezier!

Met vriendelijke groet,

AMLC Suite

Data-analyse wordt bij het AMLC gebruikt om nieuwe verdachten, criminele netwerken en trends en fenomenen te identificeren op het gebied van witwassen. Door deze inzichten kan de opsporingscapaciteit van de FIOD zich richten op de zaken met de grootste impact voor de samenleving. Het AMLC ontwikkelt voor het uitvoeren van deze analyses op relevante data haar eigen tooling op basis van open-source technologie: de AMLC Suite.

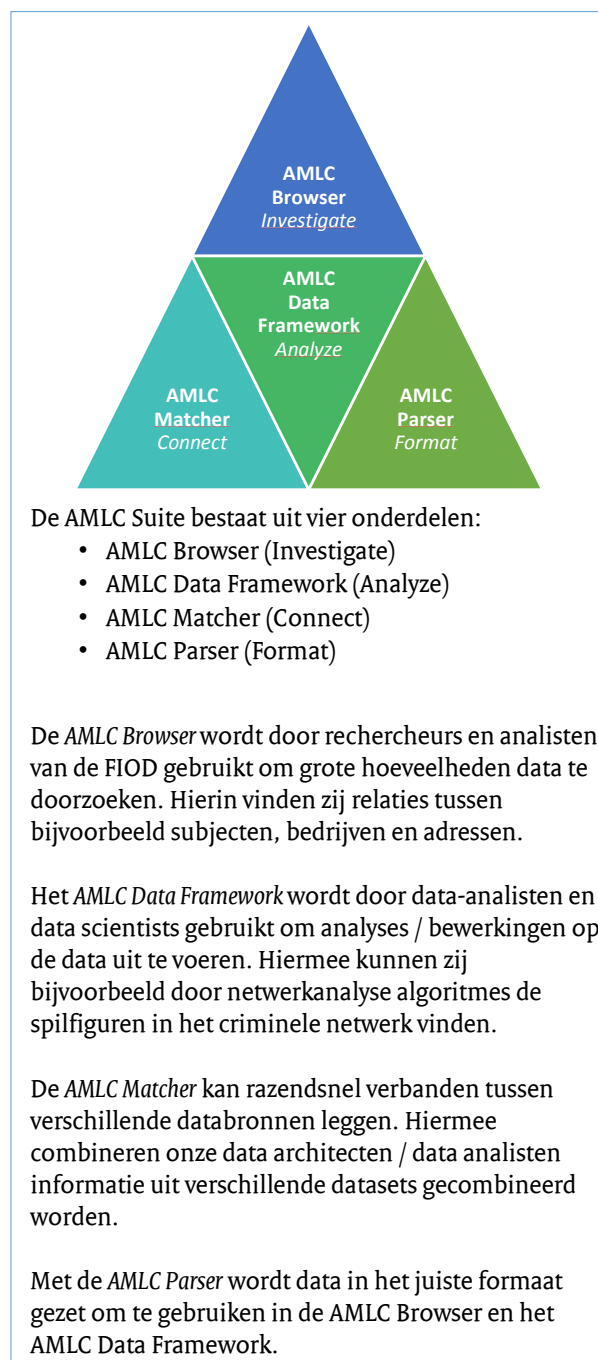
Analyses

Bij het uitvoeren van analyses wordt gebruik gemaakt van zowel open bronnen (bijv. de Panama Papers) als gesloten bronnen (bijv. de verdachte transacties vanuit de FIU). Bij de keuze voor de bronnen is niet de hoeveelheid data van belang, maar de relevantie van de data voor de bestrijding van witwassen. Het gaat dus niet om *big data*, maar om *relevant data*.

De analyses ondersteunen voor een belangrijk deel de drie thema's van het AMLC (TBML, Financial Safety en Concealed Assets). Ook wordt de AMLC Suite internationaal ingezet bij de analyses van de J5¹. Daarnaast wordt de AMLC Suite ingezet bij verschillende data challenges die door het AMLC worden georganiseerd (zie het volgende artikel om meer te lezen over data challenges).

AMLC-Suite

Bij het ontwikkelen van tools wordt voornamelijk gebruik gemaakt van vernieuwende, bij voorkeur open source technologie. Het voordeel hiervan is dat het kwalitatief goede en snelle software oplevert zonder aanschaf- of onderhoudskosten. De totale set aan tools wordt de AMLC Suite genoemd (zie de figuur hiernaast), met als vlaggenschip de AMLC Browser.



¹ De J5 is een samenwerkingsverband tussen Nederland, Australië, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Canada op het gebied van fiscale fraudebestrijding. Hiervoor zijn verschillende action groups opgericht

waaronder Data & Platforms, waarvan Nederland de action group leader is.

AMLC Browser

Het vlaggenschip van de AMLC Suite is de AMLC Browser. Met de Browser zoeken rechercheurs en analisten van de FIOD interactief in grote hoeveelheden data. Op de website van het AMLC staat een [demo van de AMLC Browser](#).

Met de zoekbalk van de AMLC browser is het mogelijk om eenvoudig in meerdere databronnen te zoeken. Het mooie van de browser is, dat vanuit het resultaat weer verder gezocht kan worden. Het is bijvoorbeeld mogelijk om een entiteit² te selecteren en dan de omliggende³ entiteiten zichtbaar te maken. Zo kan, op basis van een zoekterm, snel inzicht en overzicht worden verkregen.

Zoeken met patronen

Naast deze 'google'-functionaliteit biedt de AMLC Browser functionaliteit om te zoeken op basis van patronen. Bijvoorbeeld een patroon waarbij gezocht wordt naar personen die gekoppeld zijn aan meer dan honderd verdachte transacties met een totale waarde boven de 10 miljoen Euro (zie onderstaande figuur).

Test geslaagd

Vorig jaar november is de AMLC Suite in Los Angeles

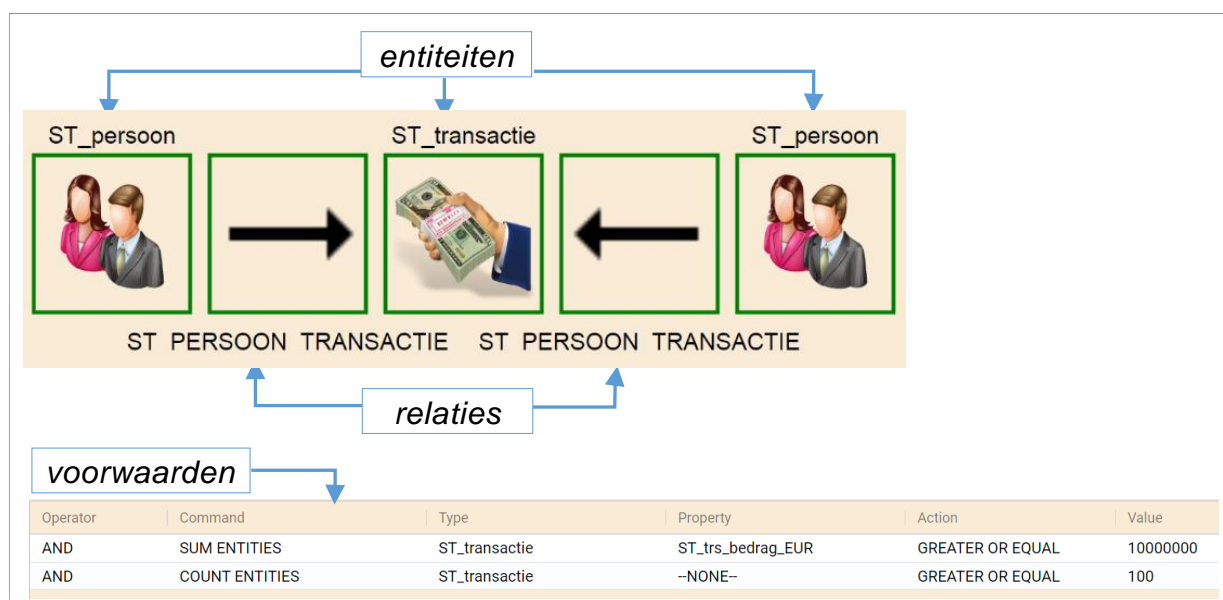
door onze internationale collega's uitgebreid getest. Op basis van relevante data is bekeken in hoeverre de AMLC Suite toegevoegde waarde heeft. Met de AMLC Browser en het AMLC Data Framework zijn meerdere interessante signalen gevonden die zonder het gebruik van de AMLC Suite (nog) niet waren gevonden. Dit komt bijvoorbeeld door het maken van patronen die meerdere J5-landen raken in de Browser en het gebruik van data science in het Data Framework (zie het artikel over data science verderop in deze nieuwsbrief). De conclusie van een week testen in Los Angeles is dat de AMLC Suite geschikt is voor gebruik; de AMLC Suite is dan ook beschikbaar gesteld aan de J5-landen.

Samenwerking

De (inter)nationale aandacht voor de AMLC Suite groeit. Het AMLC stelt de technologie (inclusief software) graag beschikbaar, indien dit de samenwerking bij de witwasbestrijding ten goede komt. Dit geldt niet alleen voor publieke partners, maar ook private partners.

Vanuit de Data & Analytics groep binnen het AMLC dan ook de oproep om *samen* de beste tooling te maken voor de bestrijding van fraude en in het bijzonder van witwassen.

Voorbeeld zoekpatroon



² De resultaten worden in een netwerk weergegeven, dat uit entiteiten (nodes) en relaties (edges) daartussen bestaat.

³ Met omliggende entiteiten wordt hier bedoeld: entiteiten die een relatie hebben met de geselecteerde entiteit.

Data challenges

Het AMLC is afgelopen jaar begonnen met het organiseren van data challenges, waarbij meerdere partijen zoals FIOD, Landelijke Recherche, Intel Finec, FIU, ILT en TCI waren aangesloten. Dat waren interessante, energievolle en vooral ook leerzame bijeenkomsten. Naar aanleiding daarvan heeft het AMLC besloten de komende tijd door te gaan met het organiseren van dergelijke challenges.

Het lijkt ons daarom goed om jullie wat meer te vertellen over doel en achtergrond van deze challenges.

Wat is een data challenge?

Een data challenge kan worden omschreven als een werkvorm waarbij meerdere partijen samenkomen om binnen een korte periode met gebruikmaking van relevante data een van tevoren geformuleerde vraag te beantwoorden. Zo is bijvoorbeeld door onder meer FIOD, Politie en FIU gekeken naar de 100 (in waarde) grootste verdachte transacties en of deze in behandeling zijn bij opsporingsinstanties. Vaak zal als basis-databron de zogenaamde AMLC-browser worden gebruikt. In die browser zijn onder meer alle verdachte transacties opgenomen. Maar natuurlijk kunnen, afhankelijk van het onderwerp en de aanwezige organisaties, ook andere databronnen worden aangeboord tijdens de challenge.

Wat is het doel van de data challenge?

Dat kan zijn het genereren van concrete eindproducten zoals opsporingsonderzoeken, maar het kan ook gaan om inzicht in nieuwe thema's of fenomenen. Ook het maken van kennisdocumenten kan een doelstelling zijn. Uiteindelijk willen we komen tot een meer efficiënte, effectieve en vooral gezamenlijke aanpak van witwassen. Mede daarom worden voor de challenges meerdere partners vanuit de strafrechtelijke keten uitgenodigd. Maar het is ook mogelijk om partijen vanuit toezicht of vanuit de private sector uit te nodigen. Het is immers vaak heel effectief om barrières op te werpen aan de voorkant van het witwasproces, en daarvoor is samenwerking met private partners onmisbaar. Door het uitnodigen van diverse partijen kan kennis worden

gedeeld en kan van elkaar geleerd worden. Met andere woorden: data challenges worden structureel, breed en gevarieerd ingezet om een betere uitnutting van dataposities te realiseren en ter ondersteuning in de ontwikkeling van thema's zoals Concealed Assets, Trade Based Money Laundering, Financial Safety en Ondernijning.



Samen

Jullie merken al dat zo'n challenge vooral gericht is op "samen". In dit kader merken we op dat we bij het organiseren van een data challenge altijd de juridische mogelijkheden en onmogelijkheden van gegevensuitwisseling voor ogen hebben. Wanneer er een variatie van partijen aansluit bij een challenge (opsporing / toezicht, publiek/privaat) zal het juridische kader van gegevensuitwisseling goed moeten zijn. Niet alle gegevens zijn immers met alle partners te delen.

Zoals hiervoor al gezegd moet, voordat een data challenge wordt uitgevoerd, de doelstelling ervan duidelijk zijn. Onderwerpen voor challenges kunnen in principe door iedere partner worden ingebracht. De inbrenger van het onderwerp is vervolgens samen met het AMLC verantwoordelijk voor het formuleren van de uiteindelijke doelstelling. Willen we bijvoorbeeld binnen een bepaald onderwerp signalen genereren die mogelijk kunnen leiden tot strafrechtelijke interventies, of willen we een kennisdocument opstellen dat meer inzicht geeft op een bepaald onderwerp, of zijn we gericht op zoek naar patronen of nieuwe fenomenen? Binnen het AMLC is een speciale werkgroep opgericht die zich met de inbrenger buigt over deze vragen, en



vervolgens de verdere organisatie en prioritering op zich neemt.

Na de challenge

Deelname aan een challenge is niet vrijblijvend. Aan het einde van de challenge wordt afgesproken wie wat uitwerkt. De ene partner pakt een bepaald signaal op, de ander werkt een nieuw fenomeen uit, etc. De naleving van gemaakte afspraken wordt bewaakt vanuit de werkgroep, die ook zorgt voor een evaluatie van iedere challenge. Op deze wijze worden ook de belangen van de leercirkel behartigd.

Tenslotte

Tijdens het schrijven van dit stuk is er al een fors aantal onderwerpen voor data challenges door partnerorganisaties en AMLC ingebracht. Helaas

stellen de corona-maatregelen ons vooralsnog niet in staat om corona-proof grotere groepen collega's bijeen te brengen. Wij hopen dat we zo snel mogelijk, zodra de versoepeling van de maatregelen dit toelaat, verder kunnen gaan met de challenges. Ondertussen zijn we binnen het AMLC wel bezig met interne challenges in kleine groepjes. Zo doen we ervaring op die we in de latere challenges kunnen gebruiken.

Voor vragen en ideeën kunnen jullie mailen naar AMLcentre.Postbus@belastingdienst.nl o.v.v. data challenges.

We hopen zo snel mogelijk samen met jullie van start te kunnen gaan!

Project debet- en creditcards

In 2015 werd landelijk gestart met de behandeling van zaken in het debet- en creditcards project. Bij dit project heeft data-analyse tot een grote hoeveelheid fiscale- en witwaszaken geleid.

Het doel van het project was het in beeld brengen van onbekend (fiscaal) vermogen gestald in het buitenland, zogenaamd verhuuld vermogen. Er is gezocht naar Nederlandse ingezetenen die transacties verrichten in Nederland met een debet- en/of creditkaart die gekoppeld is aan een buitenlandse bankrekening. Buitenlands vermogen dient, net als binnenlands vermogen, te worden aangegeven in de belastingaangifte; anders kan er sprake zijn van belastingontduiking en/of witwassen. Data-analyse werd ingezet voor het detecteren van niet-aangegeven buitenlands vermogen. Bij dit project werd samengewerkt door de Belastingdienst, de FIOD, het Openbaar Ministerie en het AMLC. Er vond een strafrechtelijke aanpak en een fiscaal traject plaats om zo groot mogelijke impact en effect te realiseren. Door gedurende het project publiciteit op te zoeken werd niet-naleving van de fiscale wetgeving en witwassen effectief en zichtbaar bestreden. Op dit moment wordt het succesvolle project debet- en creditcards doorontwikkeld en wordt de tweede fase van het project gestart.

Om het niet-aangegeven buitenlandse vermogen en indien van toepassing het niet aangegeven achterliggende inkomen op te sporen, heeft de Belastingdienst een grote hoeveelheid transacties geanalyseerd en gefilterd. Het ging om transacties verricht in Nederland met betaalkaarten die zijn uitgegeven door een buitenlandse instelling en naar alle waarschijnlijkheid zijn gekoppeld aan buitenlandse bankrekeningen. Hieruit is na filtering en analyse een selectie gemaakt van debet- en/of creditkaarten die opvallen vanwege de bestedingspatronen, de hoogte van de transacties, bestedingslocaties, contante geldopnames en de periode van het kaartgebruik. De identiteit van de kaarthouder is in de dataset nog niet gekoppeld aan de transacties, alleen een deel van het kaartnummer is bekend. Door derdenonderzoeken in te stellen bij bijvoorbeeld hotels, winkels en restaurants, werd de identiteit van de kaarthouder achterhaald. Daarna werd gecontroleerd of de kaarthouder een Nederlandse belastingplichtige is en of het buitenlandse vermogen, c.q. inkomen, is aangegeven in de belastingaangifte.

Deze aanpak heeft geleid tot veroordelingen voor witwassen en belastingfraude. In de op dit moment afgeronde strafrechtelijke onderzoeken zijn er voorwaardelijke en onvoorwaardelijke gevangenisstraffen opgelegd, met als hoogste straf 15

maanden onvoorwaardelijk. Daarnaast heeft het geleid tot ruim duizend uur aan werkstraffen en voor enkele miljoenen euro's aan geldboetes. In nog lopende strafzaken is voor tientallen miljoenen euro's beslag gelegd op verschillende vermogensbestanddelen in zowel het binnen- als het buitenland.

Een voorbeeld is de veroordeling van een echtpaar voor gewontewitwassen door gebruik te maken van kaarten gekoppeld aan rekeningen in Zwitserland en de Verenigde Arabische Emiraten ([ECLI:NL:RBOVE:2019:2170](#)). Uit het project kwamen twee Zwitserse kaarten bovendrijven met uitgaven van ruimschoots € 84.000 over de jaren 2009-2011. Er ontstond een vermoeden van witwassen toen bleek dat het echtpaar van dit Zwitserse vermogen geen aangifte had gedaan bij de Belastingdienst en evenmin gebruik had gemaakt van de zogenoemde inkeerregeling. Bij een zoeking in de woning en in een bedrijfspand van verdachten werd administratie gevonden waaruit bleek dat er van nog meer buitenlandse rekeningen en bijhorende kaarten gebruik werd gemaakt. Het was onbekend wat de herkomst van het geld is. Toch kwam de rechtbank tot de conclusie dat het niet anders kan zijn dan dat het geld uit *enig* misdrijf afkomstig is. Er is sprake van

een ernstig vermoeden van witwassen en de verdachten gaven slechts een summiere verklaring over de herkomst van het geld. De man stelde dat op de buitenlandse rekeningen provisiebetalingen voor zijn bedrijf binnenkwamen. Hij heeft echter niets willen verklaren over de hoogte van zijn inkomen vanaf 2009. Ook heeft hij zijn verklaring niet met stukken onderbouwd en is in de inbeslaggenomen administratie van zijn bedrijf niet gebleken van provisiebetalingen op de buitenlandse rekeningen. De rechtbank acht bewezen dat het echtpaar samen een bedrag van € 850.544,34 heeft witgewassen. Omdat dit vanaf verschillende rekeningen, met verschillende debet- en creditcards en door verschillende personen op veel verschillende tijdstippen is gebeurd gedurende tweeënhalf jaar, is de rechtbank eveneens van oordeel dat verdachten van het witwassen een gewoonte hebben gemaakt.

Naast de strafrechtelijke veroordelingen, zijn er ook goede resultaten behaald in het fiscale traject. Het heeft geleid tot een verhoging van de vrijwillige verbetering. Daarnaast heeft de fiscale aanpak tot en met eind 2019 ruim € 24 miljoen aan belasting, boete en rente opgeleverd en is er voor miljoenen euro's zicht ontstaan op verborgen/verhuld vermogen.

Data science

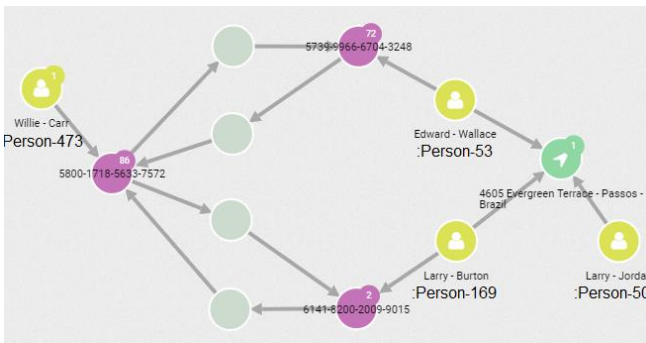
Data Science (data wetenschappen) is eigenlijk een wat vreemde term. Iedere tak van wetenschap draait immers om data. Van psychologie tot economie en van geschiedkunde tot natuurkunde, er worden data verzameld om daar vervolgens conclusies uit te trekken die bijdragen aan kennis. Data Science is het vakgebied dat zich bezighoudt met het proces om vanuit data naar inzicht te komen. Met de enorme datagroei van de afgelopen decennia en parallel hieraan de sterk toegenomen computer rekenkracht, speelt Data Science een steeds belangrijkere rol. Want dat data waarde hebben is algemeen bekend, maar hoe zorg je dat je door de bomen het bos nog steeds ziet of zelfs... steeds beter ziet?

Bij het AMLC zien we ons in de witwasbestrijding ook regelmatig met die vraag geconfronteerd. Binnen de Data&Analyse groep van het AMLC wordt gewerkt aan de AMLC-browser en het analyse framework daarachter, dat allerlei databronnen als een netwerk kan visualiseren. Netwerkvisualisaties zijn handig

voor de onderzoeker en analist. In plaats van te kijken naar bijvoorbeeld een lange lijst verdachte transacties met vele kolommen, kan de samenhang tussen rekeningen in één oogopslag duidelijk worden door een netwerk representatie van dezelfde data: rekeningen als knooppunten en transacties daartussen als connecties.

	A	B	C	D	E
1	Transaction Date	Reference	Description	Transaction Amount	Transaction Type
2	01/05/2013	FPI	Money In	360	Debit
3	02/05/2013	DEB	Money Out to Supplier	52.35	Credit
4	03/05/2013	FPI	Money In	200	Debit
5	04/05/2013	DEB	Money Out to Supplier	23.7	Credit
6	05/05/2013	DEB	Money Out to Supplier	6.2	Credit
7	06/05/2013	DD	Money Out to Supplier	15	Credit
8	07/05/2013	BP	Money Out to Supplier	44.21	Credit
9	08/05/2013	DEB	Money Out to Supplier	3.15	Credit
10	09/05/2013	TFR	Money In	744.72	Debit
11	10/05/2013	DEB	Money Out to Supplier	47.59	Credit
12	11/05/2013	DEB	Money Out to Supplier	23.7	Credit
13	12/05/2013	DEB	Money Out to Supplier	6.2	Credit
14	13/05/2013	FPI	Money In	272.8	Debit
15	14/05/2013	SO	Money Out to Supplier	750	Credit
16	15/05/2013	SO	Money Out to Supplier	22	Credit
17	16/05/2013	FPI	Money In	97.8	Debit
18	17/05/2013	DEB	Money Out to Supplier	2	Credit
19	18/05/2013	DEB	Money Out to Supplier	9.83	Credit
20	19/05/2013	FPO	Money Out to Supplier	216	Credit
21					





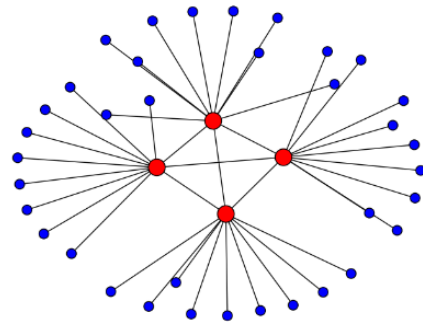
Figuur 1. Transactie data in tabelvorm (boven) en in netwerkvorm (onder).

Niet alleen voor de gebruiker is een netwerkweergave vaak veel duidelijker, ook computers zijn in staat complexere vragen veel sneller te beantwoorden op data in netwerkvorm dan in tabelvorm. Vooral wanneer het gaat om indirecte relaties zoals: geef mij alle 'routes' over maximaal 4 verschillende rekeningen die rekening A verbindt met rekening B.

In de wiskunde is er ook speciale aandacht voor netwerken (wiskundigen noemen het grafen). Netwerken bestaan uit knooppunten en connecties die kunnen dienen als model voor allerlei verschillende entiteiten, zoals bankrekeningen en transacties in het vorige voorbeeld, maar ook mensen en onderlinge vriendschappen, telefoonnummers en onderlinge telefoongesprekken, of stations en spoorlijnen, kortom van alles. Data scientists maken veel gebruik van concepten uit de grafentheorie omdat die algemeen gelden voor netwerken. Een heel simpel voorbeeld van zo'n concept is de 'degree' van een node: het aantal connecties van een node. Een node met een hoge degree speelt bijna automatisch een belangrijke rol in een netwerk, omdat het verbonden is met zoveel andere nodes. In bijna ieder efficiënt georganiseerd netwerk vind je een aantal hoge degree nodes dat onderling ook nog eens goed verbonden is. In onze spoorwegen kun je denken aan Utrecht, Rotterdam, Amsterdam, Zwolle en Den Bosch. Dit zijn hubs waarvandaan je heel veel kanten op kunt zowel lokaal met sprinters als verder weg met intercity's. Onderling gaan er tussen deze stations iedere 10 minuten treinen. Dit fenomeen van onderling sterk verbonden hubs wordt ook wel het 'rich club' effect genoemd (nodes rijk aan verbindingen vormen een hechte club).

⁴ Metadata zijn de eigenschappen van de documenten. Een voorbeeld hiervan is de verzenddatum of onderwerp van een email.

Bij het AMLC hebben we deze 'rich club' analyse uitgevoerd op de metadata⁴ van de Panama papers en Paradise papers⁵ om te onderzoeken of dit effect ook aanwezig is in netwerken van personen en/of bedrijven genoemd in deze Leaks. Tijdens een data challenge met de J5-landen⁶ hebben we met behulp van dit type analyse mogelijke facilitators (key players) in kaart gebracht die minimaal banden hadden met 2 van de J5-landen.



Figuur 2. Rich club nodes (rood).

Door middel van machine learning (zelflerende algoritmes) methodes kunnen we nog een stap verder gaan en zelfs entiteiten met elkaar in verband brengen die geen directe / indirecte relaties met elkaar hebben. Door de rol van een node in zijn eigen netwerk te typeren (degree, verhouding inkomende / uitgaande connecties, verhouding connecties met hubs / non hubs etc.), krijgen we een reeks objectieve maten die samen een soort netwerk vingerafdruk vormen van een node. Op basis hiervan kan een algoritme op zoek gaan naar soortgelijke nodes in een heel ander (deel van een) netwerk. Op deze manier kunnen entiteiten door een algoritme gegroepeerd worden op basis van de netwerkeigenschappen. De groepen die het algoritme vindt, kunnen een bevestiging zijn van wat we verwachten: adressen van een trustkantoor waarop 100+ bedrijven staan ingeschreven zullen wel in één groep terecht komen vanwege hun bijzondere netwerkvorm. Maar wellicht zien we ook een groep ontstaan van entiteiten die we niet meteen aan elkaar hadden gelinkt en die misschien wel op een nieuwe constructie of fenomeen duiden. Hier hopen we een volgende keer over te kunnen berichten

⁵ Grote hoeveelheid gelekte documenten die inzicht geven in verhullende financiële constructies

⁶ Joint chiefs of global tax enforcement: Verenigde Staten, Canada, Australië, Verenigd Koninkrijk, Nederland

Colofon

Redactie:

mr. Dorine Stahlie
mr. Sophie de Ridder
mr. Ruut Regtering

Coördinator kennis & expertise
Vaktechnisch medewerker
Vaktechnisch medewerker

Gastredactie:

Hans Buijtelaar
Dianne Kaptein
Ruben Schmidt

IT-auditor
Data analyst
Forensic data scientist

Anti Money Laundering Centre

Utrechtseweg 297 gebouw C, 3731 GA De Bilt

E: AML.Centre_Postbus@belastingdienst.nl

De AMLC nieuwsbrief voor private partijen verschijnt 6 keer per jaar. Er is ook een nieuwsbrief voor overheidspartijen (6 keer per jaar) en voor internationale partners (4 keer per jaar).

Aanmelden/afmelden: via een mail naar bovenstaand e-mailadres.